

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АУДИТУ З ПРОФЕСІЙНОЇ БЕЗПЕКИ РОБОЧИХ МІСЦЬ ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ПРАЦІ

СИЛАБУС

Шифр і назва спеціальності	263 – Цивільна безпека	Інститут / факультет	Навчально-науковий інститут механічної інженерії і транспорту
Назва програми	Охорона праці	Кафедра	Безпеки праці та навколишнього середовища
Тип програми	Освітньо-професійна	Мова навчання	Українська

Викладач

Наталія Твердохлебова, Natalia.Tverdokhliebova@khpi.edu.ua

Доктор філософії за спеціальністю - Психологія, доцент. Кафедра безпеки праці та навколишнього середовища (НТУ «ХПІ») Авторка понад 140 наукових і навчально-методичних публікацій. Провідна лекторка з курсів: «Медицина надзвичайних ситуацій», «Регіональна техногенна та промислова безпека в умовах сталого розвитку», «Основи професійної діяльності та здоров'я людини»

Загальна інформація про курс

Анотація	Формування у майбутній фахівців спеціальних знань щодо організації і проведення аудиту для забезпечення безпеки на робочих місцях та впровадження цих знань в систему безпечної виробничої діяльності..
Цілі курсу	<ul style="list-style-type: none"> - оволодіння знаннями та вміннями, що забезпечать студентам як майбутнім фахівцям з охорони праці, здатність здійснювати як безпосередньо інспекторські функції, так і забезпечувати зв'язок та дієву взаємодію з державними установами, наглядовими органами та громадськими організаціями у якості співробітників (інженерів) служби охорони праці підприємства; - формування системи теоретичних та прикладних знань студентів з соціально – економічних питань поліпшення умов праці, підвищення її безпеки, зниження виробничого травматизму і захворюваності; - формування навичок приймати вірні рішення у складних та мінливих умовах сучасного підприємства на основі економічної оцінки заходів та засобів охорони праці, а також активної позиції щодо практичної реалізації принципу пріоритетності охорони життя та здоров'я працівників по відношенню до результатів виробничої діяльності.
Формат	Лекції, практичні заняття, самостійна робота(розрахункове завдання). Підсумковий контроль - іспит
Семестр	10

Обсяг (кредити) / Тип курсу	4 / Обов'язковий	Лекції (години)	8	Практичні заняття (години)	4	Самостійна робота (години)	168
-----------------------------	------------------	-----------------	---	----------------------------	---	----------------------------	-----

Програмні компетентності	<p>ЗК 2 Здатність генерувати нові ідеї, їх відстоювати й цілеспрямовано реалізовувати.</p> <p>ЗК 5 Знання на рівні новітніх досягнень, необхідні для дослідницької та/або інноваційної діяльності у сфері цивільного захисту або охорони праці.</p> <p>ПК 3 Здатність до використання принципів, методів та організаційних процедур дослідницької та/або інноваційної діяльності.</p> <p>ПК 6 Здатність аналізувати, оптимізувати застосовувати сучасні інформаційні технології під час рішення професійних або наукових завдань.</p>
--------------------------	---

Результати навчання

- ПРН- 7 Демонструвати здатність до організації колективної діяльності та реалізації комплексних проектів, спрямованих на регулювання техногенної та природної безпеки, збереження здоров'я та працездатності людини в трудовому процесі, з урахуванням наявних ресурсів та часових обмежень.
- ПРН- 10 Визначати ймовірність виникнення, тенденції і динаміку розвитку надзвичайних ситуацій, аварій, інших небезпечних подій.
- ПРН -12 Проводити аналіз правових, організаційних, технічних та інших заходів, з питань цивільного захисту, охорони праці та техногенної безпеки
- ПРН -18 Оцінювати рівень небезпеки під час виникнення надзвичайної ситуації (аварії) та можливості підрозділів, створених для виконання завдань у сфері цивільного захисту відповідної функціональної спрямованості.
- ПРН -23 Проводити обстеження технічного стану, стану забезпечення цивільного захисту, техногенної та виробничої безпеки об'єктів, будівель, споруд, інженерних мереж та їх паспортизацію.

Теми що розглядаються

Змістовий модуль № 1 . Організаційні, технічні та соціальні компоненти в галузі системи охорони праці.

Тема 1. Системний підхід та аналіз при організації охорони праці на виробництві. Основні положення організації охорони праці на виробництві.

1. Об'єкт, предмет і завдання дисципліни.
2. Праця як сфера життєдіяльності та провідний чинник виробництва. Соціально-трудові відносини як система.
3. Нормативно-правова база для організації системи управління охороною праці на підприємстві.

Тема 2. Міжнародні норми в галузі охорони праці. Міжнародна організація праці та її вплив на розвиток соціально- трудових відносин.

1. Міжнародна організація праці. Основні конвенції МОП в галузі охорони праці. Законодавство Євросоюзу з охорони праці.
2. Розвиток та удосконалення систем управління охороною праці в Україні з урахуванням вимог МОП
3. Міжнародне співробітництво в галузі охорони праці.

Тема 3. Соціальні основи охорони праці

1. Захист працівника та його права на безпечну працю – ключова функція охорони праці.
2. Соціальні категорії сучасного суспільства, їхній зв'язок з працею та безпекою праці.

3. Ефективність суспільного виробництва.
Роль охорони праці у зростанні продуктивності праці та збереженні трудових ресурсів.

Тема 4. Організаційно-технічне забезпечення робочих місць за умовами праці.

Поняття та оцінка організаційно-технічного забезпечення робочих місць

1. Поняття робочого місця. Фактори, що визначають умови праці на робочому місці.
2. Організаційна та виробнича структура підприємства (установи, організації). Обов'язки та дії керівника підприємства з організації та проведення атестації та санітарно-гігієнічної паспортизації робочих місць.
3. Умови праці на підприємствах галузі. Класифікація умов праці. Категорії робіт за ступенем тяжкості та важкості.
4. Параметри виробничого середовища та трудового процесу як чинники, що визначають умови праці на робочому місці.
5. Поняття технічного та організаційного рівнів робочих місць.

Змістовий модуль № 2 Економічні аспекти та аудит охорони праці та техногенної безпеки.

Тема 5. Економічні основи охорони праці

1. Економічне значення та економічні проблеми охорони праці.
2. Економічні методи управління охороною праці. Роль компенсацій за роботу в несприятливих умовах праці в управлінні охороною праці.
3. Фінансування діяльності з охорони праці. Фонд соціального страхування.

Оцінка затрат на охорону праці. Витрати підприємств на виконання вимог законодавства й нормативно - правових актів з умов й охорони праці.

Тема 6. Аудит з промислової безпеки і охорони праці

1. Сутність, предмет, завдання та методи аудиту з охорони праці.
2. Форми аудиту з промислової безпеки і охорони праці. Об'єкти аудиту.
3. Правове регулювання аудиту з промислової безпеки і охорони праці.

Ефективність аудиту в сфері праці.

Тема 7. Діяльність щодо формування державної політики та визначення механізмів її реалізації у сфері промислової безпеки та охорони праці.

1. Напрямки діяльності державного нагляду за охороною праці.

Планування роботи державного нагляду за охороною праці.

Тема 8. Соціальна ефективність заходів з удосконалення умов та охорони праці.

1. Соціально-економічне значення заходів з охорони праці.
2. Заходи з охорони праці як найголовніша складова плану економічного та соціального розвитку підприємства. Підвищення продуктивності праці внаслідок поліпшення умов праці.
3. Показники оцінювання соціальної ефективності та ступеня ризику від здійснення господарської діяльності.

Стимулювання охорони праці та заохочення працівників до створення безпечних і здорових умов праці.

Форма та методи навчання. При викладанні використовуються наступні методи: пояснювально-ілюстративний метод використовується при введенні понять, схем, тощо.

При цьому методі навчання діяльність викладача зводиться до подання нового навчального матеріалу, а діяльність студентів – до сприймання, усвідомлення, запам'ятовування матеріалу. Навчальний матеріал при цьому співвідноситься з досвідом студентів наступним чином: вперше повідомляється і засвоюється індуктивним способом – без опори на попередні знання студентів.

Наступний метод – репродуктивний метод застосовується під час повторення вивченого на парі, виконання завдання по вивченню матеріалу для самостійного вивчення. Діяльність викладача при цьому – аналізувати відповідь студента, виправляти його помилки; діяльність студентів – відтворювати те, що було зроблено в аудиторії. Репродуктивний метод використовується для формування в студентів уміння застосовувати знання.

Викладач дає завдання, а студенти їх виконують: розв'язують задачі – за зразком, шляхом застосування теоретичних знань, за допомогою вже відомого способу. Будь-які вправи можуть бути індуктивними дедуктивними або такими, які виконуються за аналогією. Але в усіх випадках маються на увазі дії, які вже неодноразово виконувались.

Система репродуктивних методів сприяє збагаченню студентів знаннями і вміннями, формуванню в них навичок здійснення основних розумових операцій. Для розвитку творчих здібностей студентів потрібні репродуктивні знання.

Методи контролю. Поточний контроль реалізується у формі опитування, захисту практичних робіт, тестів, колоквиумів, виконання індивідуальних завдань, проведення контрольних робіт, ректорських контрольних робіт тощо.

Контроль складової робочої програми, яка освоюється під час самостійної роботи студента, проводиться:

- з лекційного матеріалу – шляхом перевірки конспектів;
- з практичних, індивідуальних занять – за допомогою перевірки виконаних завдань, реферату за обраною темою.

Семестровий контроль проводиться у формі заліку відповідно до навчального плану в обсязі навчального матеріалу, визначеного навчальною програмою та у терміни, встановлені навчальним планом.

Семестровий контроль може проводитися в усній формі по білетах або в письмовій формі за контрольними завданнями, а також шляхом тестування з використанням технічних засобів. Можливе поєднання різних форм контролю. Форма проведення семестрового контролю зазначається в робочій програмі навчальної дисципліни.

Результати поточного контролю (поточна успішність) можуть враховуватися як допоміжна інформація для виставлення оцінки з даної дисципліни.

Студент вважається допущеним до семестрового заліку з навчальної дисципліни за умови повного відпрацювання усіх практичних занять, передбачених навчальною програмою з дисципліни.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ, ТА ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ТА УМІНЬ (НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS)

Таблиця 1 – Розподіл балів для оцінювання успішності студента для заліку

Контрольні роботи	Лабораторні роботи	Практичні роботи	КР (КП)	РГЗ	Індивідуальні завдання (Реферат)	Іспит	Сума
35		50			10	5	100

Критерії та система оцінювання знань та вмінь студентів.

Згідно основних положень ЄКТС, під **системою оцінювання** слід розуміти сукупність методів (письмові, усні і практичні тести, екзамени, проекти, тощо), що використовуються при оцінюванні досягнень особами, що навчаються, очікуваних результатів навчання.

Успішне оцінювання результатів навчання є передумовою присвоєння кредитів особі, що навчається. Тому твердження про результати вивчення компонентів програм завжди повинні супроводжуватися зрозумілими та відповідними **критеріями оцінювання** для присвоєння кредитів. Це дає можливість стверджувати, чи отримала особа, що навчається, необхідні знання, розуміння, компетенції.

Критерії оцінювання – це описи того, що як очікується, має зробити особа, яка навчається, щоб продемонструвати досягнення результату навчання.

Основними концептуальними положеннями системи оцінювання знань та вмінь студентів є:

1. Підвищення якості підготовки і конкурентоспроможності фахівців за рахунок стимулювання самостійної та систематичної роботи студентів протягом навчального семестру, встановлення постійного зворотного зв'язку викладачів з кожним студентом та своєчасного коригування його навчальної діяльності.

2. Підвищення об'єктивності оцінювання знань студентів відбувається за рахунок контролю протягом семестру із використанням

100 бальної шкали (табл. 2). Оцінки обов'язково переводять у національну шкалу (з виставленням державної семестрової оцінки „відмінно”, „добре”, „задовільно” чи „незадовільно”) та у шкалу ECTS (A, B, C, D, E, FX, F).

Таблиця 2 – Шкала оцінювання знань та умінь: національна та ECTS

Рейтингова оцінка, бали	Оцінка ECTS та її визначення	Національна оцінка	Критерії оцінювання	
			позитивні	негативні
1	2	3	4	5
90-100	A	Відмінно	<ul style="list-style-type: none"> - Глибоке знання навчального матеріалу модуля, що містяться в основних і додаткових літературних джерелах; - вміння аналізувати явища, які вивчаються, в їхньому взаємозв'язку і розвитку; - вміння проводити теоретичні розрахунки; - відповіді на запитання чіткі, лаконічні, логічно послідовні; - вміння вирішувати складні практичні задачі 	Відповіді на запитання можуть містити незначні неточності
82-89	B	Добре	<ul style="list-style-type: none"> - Глибокий рівень знань в обсязі обов'язкового матеріалу, що передбачений модулем; - вміння давати аргументовані відповіді на запитання і проводити теоретичні розрахунки; - вміння вирішувати складні практичні задачі 	Відповіді на запитання містять певні неточності
75-81	C	Добре	<ul style="list-style-type: none"> - Міцні знання матеріалу, що вивчається, та його практичного застосування; 	Невміння використовувати теоретичні знання для вирішення

			<ul style="list-style-type: none"> - вміння давати аргументовані відповіді на запитання і проводити теоретичні розрахунки; - вміння вирішувати практичні задачі 	складних практичних задач
64-74	Д	Задовільно	<ul style="list-style-type: none"> - Знання основних фундаментальних положень матеріалу, що вивчається, та їх практичного застосування; - вміння вирішувати прості практичні задачі 	<ul style="list-style-type: none"> Невміння давати аргументовані відповіді на запитання; - невміння аналізувати викладений матеріал і виконувати розрахунки; - невміння вирішувати складні практичні задачі
1	2	3	4	5
60-63	Е	Задовільно	<ul style="list-style-type: none"> - Знання основних фундаментальних положень матеріалу модуля, - вміння вирішувати найпростіші практичні задачі 	<ul style="list-style-type: none"> Незнання окремих (непринципових) питань з матеріалу модуля; - невміння послідовно і аргументовано висловлювати думку; - невміння застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач
35-59	FX (потрібне додаткове вивчення)	Незадовільно	Додаткове вивчення матеріалу модуля може бути виконане в терміни, що передбачені навчальним планом	<ul style="list-style-type: none"> Незнання основних фундаментальних положень навчального матеріалу модуля; - істотні помилки у відповідях на запитання; - невміння розв'язувати прості практичні задачі
1-34	Ф (потрібне повторне	Незадовільно	-	<ul style="list-style-type: none"> - Повна відсутність знань значної частини навчального матеріалу модуля; - істотні помилки

	вивчення)			у відповідях на запитання; - незнання основних фундаментальних положень; - невміння орієнтуватися під час розв'язання простих практичних задач
--	-----------	--	--	---

Основна література:

1.	Закон України «Про охорону праці» від 21.11.2002 р.
2.	НПАОП 0.00-4.21-04. Типове положення про службу охорони праці. Затв. Держнаглядохоронпраці від 15.11.2004, наказ № 255. Зміни: Наказ Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 02.10.2007 р. № 236
3.	НПАОП 0.00-4.09-07 Типове положення про комісію з питань охорони праці підприємства. Затв. Держнаглядохоронпраці від 21.03.2007, наказ № 55.
4.	НПАОП 0.00-4.12-05. Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці. Затв. Наказом Держнаглядохоронпраці України від 26.01.2005 р. за № 15. Зареєстр. Мін'юстом України 15 лютого 2005 р. за № 231/10511.
5.	Кодекс законів про працю України.
6.	Директива Ради Європейських Співтовариств 89/391/ЕЕС «Про впровадження заходів, що сприяють поліпшенню безпеки й гігієни праці працівників».
7.	Ткачук К.Н., Москалева В.М., Кусковець С.Л., Зацарний В.В. Правові основи працезахоронної політики України: Навчальний посібник. – Рівне: НУВГП, 2011. – 310 с.
8.	Економіка праці і соціально-трудові відносини: навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів / В. М. Ковальов, В. С. Рижиков, О. Л. Єськов та ін. ; за ред. В. М. Ковальова. – Київ, 2006.
9.	Єсінова Н. І. Економіка праці та соціально-трудові відносини : навч. посібник для студентів вищ. навч. закладів / Н. І. Єсінова. – Київ : Кондор, 2006. – 432 с.
10.	Карпіщенко О. І. Економіка праці та соціально-трудові відносини : навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / О. І. Карпіщенко. – Суми, 2006.
11.	Колот А. Соціально-трудові відносини: теорія і практика регулювання: Монографія / А. Колот. – Київ : КНЕУ, 2005. – 230 с.

12.	Лукашевич В. М Економіка праці та соціально-трудові відносини : навчальний посібник для студ. вищ. навч. закл. : рек. МОНУ / В. М. Лукашевич. - 2-ге вид., перероб. і доп. - Львів, 2012.
13.	Махсма М. Б. Економіка праці та соціально-трудові відносини: Навчальний посібник / М. Б. Махсма. – Київ : Атіка, 2005. – 304 с.
14.	Пашенко І. Н. Економіка праці та соціально-трудові відносини : навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / І. Н. Пашенко. – Львів, 2007.
15.	Червінська Л. П. Економіка праці : навчальний посібник для студ. вищ. навч. закл. : рек МОНУ / Л. П. Червінська. – Київ : Центр учбової літератури, 2010. – 287 с.
16.	Бараник З. П. Статистика ринку праці : навчальний посібник / З. П. Бараник. – Київ : КНЕУ, 2005. – 167 с.
17.	Жидацький В.І. Основи охорони праці. Підручник. – Львів: Афіша, 2005. – 320 с.
18.	Правові основи працевохоронної політики та охорони праці: навч. посіб. / В.Д. Губенко, Б.М. Коржик, В.П. Андрійченко, Н.А. Губенко; за ред. Б.М. Коржика; Харк. Нац.акад.міськ.госп-ва.-Х.: ХНАМГ, 2011 – 174 с.
19.	Правові основи працевохоронної політики та охорони праці: конспект лекцій / Укладачі: О.О. Островерх, Т.М. Ковалевська, Т.О. Луценко. – Х.: НУЦЗУ, 2013 – 152 с.
20.	Основи охорони праці: Навчальний посібник / За ред. В.В. Березуцького. – Х.: Факт, 2005. – 480 с.
21.	Розрахунки з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності. Навчально-методичний посібник для студентів усіх спеціальностей та всіх форм навчання \ за ред. проф. В.В. Березуцького .–Харків: Факт, 2006. – 152 с.
22.	Грибан В. Г., Негодченко О. В. Охорона праці: навч. посібник. [для студ. вищ. навч. закл.] / В. Г. Грибан, О. В. Негодченко — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 280 с.
23.	Гогіташвілі Г. Г., Карчевські Є.Т., Лапін В. М. Управління охороною праці та ризиком за міжнародними стандартами: Навч. посіб. – К.: Знання, 2007. – 367 с.
24.	Ярошевська В.М., Чабан В.Й. Охорона праці в галузі. – Навчальний посібник. – К.: Професіонал, 2004. – 288 с.
25.	Русаловський А.В. Правові та організаційні питання охорони праці: Навчальний посібник. – 3-є видання, доповн. і перероб. – К.: Університет «Україна», 2008. –272 с.
26.	Організаційно-технічне забезпечення атестації та паспортизації робочих місць: курс лекцій. / Укладачі: В.М. Лобойченко, С.В. Белан. НУЦЗУ, 2012. – 226 с.
27.	Гогіташвілі Г.Г. Системи управління охороною праці. Навчальний посібник. – Львів: Афіша, 2002. – 320 с. 8. Коваль В.І., Скороходов В.А. Управління охороною праці в промисловості: Навчальний

	посібник. – К.: ВД “Професіонал”, 2005. – 448 с.
28.	Міжнародний стандарт OHSAS 18001:2007 Occupational health and safety management systems – Requirements. Системи менеджменту охорони праці – Вимоги.
29.	Міжнародний стандарт OHSAS 18002, Guidelines for the implementation of OHSAS 18001. Настанова по впровадженню OHSAS 18001.
30.	Аудит охорони праці на підприємстві // Охорона праці. – 2000. – № 10. . "Державна концепція професійної орієнтації населення". - № 842. - 2008.
31.	"Порядок організації та проведення психофізіологічної експертизи працівників для виконання робіт підвищеної небезпеки та тих, що потребують професійного добору". - Проект наказу МОЗ України та Держгірпромнагляду. - 2008 р.
32.	"Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості на небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу". - № 528. - 2001.
33.	"Порядок складання та вимоги до санітарно-гігієнічних характеристик умов праці". - № 614. - 2004.
34.	"Інструкція про застосування переліку професійних захворювань". - №374/68/338. - 2000.
35.	"Порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці". - №442- 92.
36.	Національний класифікатор професій України: Держспоживстандарт України від 26.01.2005р
37.	Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності».
38.	Рядська В. В. Аудит: Навч. посібник / В. В. Рядська, Я. В. Петраков. –К.:Центр навчальної літератури, 2008. – 416 с.
39.	Немченко В. В. Практичний курс внутрішнього аудиту: Підручник / В.В. Немченко, В. П. Хомутенко, А. В. Хомутенко. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 240 с.
40.	Іванова Н. А. Організація і методика аудиту: Навчальний посібник / Н. А. Іванова, О. В. Ролінський. – К.: ЦНЛ, 2008. – 216 с.
41.	Ватуля І. Д. Аудит: практикум: Навч. посібник // І. Д. Ватуля, Н. А. Канцедал, О. Г. Пономаренко. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 304с.
42.	Закон України "Про аудит з промислової безпеки та охорони праці".

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Таблиця 3 – Перелік дисциплін

Попередні дисципліни:	Наступні дисципліни:
Вступ до фаху	Атестація робочих місць за умовами праці
Основи професійної безпеки та здоров'я людини	Організація аудиту в галузі охорони праці
Розслідування, облік та аналіз нещасних випадків, професійних захворювань та аварій	

Провідний лектор

к.т.н., доц. Наталія ЄВТУШЕНКО
(посада, звання, ПІБ)

_____
(підпис)